

Гамшгийн тухай ойлголт, гамшгийн эрсдэл, гамшгаас хамгаалах талаар төрөөс баримталж буй бодлого

S.CD101 Гамшгаас хамгаалах менежмент

Лекц -1

ХШУС, багш С.Туяа (Ph.D)

Лекцийн хичээлийн сэдэв

- I. Удиртгал. Гамшгийн тухай ойлголт, гамшгийн эрсдэл, гамшгаас хамгаалах талаар төрөөс баримталж буй бодлого, зорилт,
- II. Байгалийн гаралтай гамшиг: үер, ган, зуд
- III. Байгалийн гаралтай гамшиг: ой хээрийн түймэр, аянга цахилгаан, хүчтэй салхи, шуурга тэдгээрийн тухай ойлголт, гамшгаас урьдчилан сэргийлэх
- IV. Байгалийн гаралтай гамшиг: газар хөдлөлт түүний тухай ойлголт, гамшгаас урьдчилан сэргийлэх
- V. Хүний үйл ажиллагаатай холбоотой гамшиг, эрсдэл, гал түймрийн аюул түүнээс урьдчилан сэргийлэх
- VI. Химийн бодис материалын зохистой хэрэглээ
- VII. Мал, амьтны халдварт, гоц халдварт өвчин түүнээс урьдчилан сэргийлэх
- VIII. Гамшгаас хамгаалах үйл ажиллагааны төлөвлөлт, бэлэн байдал, гамшгийн үеийн холбоо, зарлан мэдээлэл, сэрэмжлүүлэх дохио

Хичээлийн үнэлгээ

Үнэлгээний аргууд	Үнэлгээ хийх давтамж	Үнэлгээ /оноо/
Хичээлийн ирц, идэвхи	8 удаа	30
Шалгах тест бүр 5 оноо	8 удаа	40
Улирлын шалгалт	17-18-р долоо хоногт	30
		100

**Лекцийн хичээл бүрээр шалгах тест авна. /5 асуулт, 5 оноо/
Тестийг TEAM –assignment даалгавараар авна.
Лекц орсон өдөртөө ажиллах боломжтой.
Лекцийн ирц асуулгаар бүртгэнэ.**

Хичээлийн агуулга

1. Монгол орны гамшгийн өнөөгийн нөхцөл байдал, чиг хандлага
2. Гамшгийн тухай ойлголт
3. Гамшгийн эрсдэл
4. Гамшгийн эрсдэлийг олон нийтийн оролцоотой бууруулах үндэсний хөтөлбөр

НҮБ-аас гамшгийн аюулыг бууруулах сэдвээр зохиогдсон дэлхийн гурван бага хурал

- Дэлхийн анхдугаар бага хурал Байгалийн гамшгаас хамгаалах сэдвээр 1994 онд болж **Аюулгүй дэлхийн төлөө** Япохамагийн стратеги болон үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг батлан гаргасан
- Дэлхийн хоёрдугаар бага хурал Гамшгийн аюулыг бууруулах сэдвээр 2005 онд болж **Улс орон, олон нийтийн гамшигтай тэмцэх чадавхыг бий болгох** 2005-2015 оны үйл ажиллагааны Хюгогийн хүрээний баримт бичгийг баталжээ.
- Гуравдугаар бага хурал Гамшгийн эрсдэлийг бууруулах сэдвээр 2015 онд болж 2015-2030 онд **Гамшгийн эрсдэлийг бууруулах** Сендайн үйл ажиллагааны хүрээ баримт бичгийг батлан гаргасан байна.

“2015-2030 онд Гамшгийн эрсдэлийг бууруулах Сендайн үйл ажиллагааны хүрээ”

НҮБ- аас 2015 онд Япон Улсын Сендай хотноо зохион байгуулсан Дэлхийн бага хурлаас гаргасан “2015-2030 онд Гамшгийн эрсдэлийг бууруулах Сендайн үйл ажиллагааны хүрээ” баримт бичигт

- “Гамшгийн эрсдэлийн ойлголт, мэдлэгийг сайжруулах, хөрөнгө оруулалт хийх, гамшгийн эрсдэлийг удирдах засаглал болон бэлэн байдлын чадавхийг бэхжүүлэх, орон нутгийн засаг захиргаа, олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлэх, уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдэлтэй гамшгийн эрсдэлийг бууруулах” үйл ажиллагааг үндсэн чиглэл болгон тусгасан билээ.

1. Монгол орны гамшгийн өнөөгийн нөхцөл байдал, чиг хандлага

- Дэлхий нийтэд түгээмэл тохиолддог байгалийн 30 гаруй аюулт үзэгдлээс манай оронд ган, зуд, цасан болон шороон шуурга, хуй салхи, цөлжилт, аянга, аадар бороо, үер, хүн, малын олон улсын хөл хориот гоц халдварт өвчний тархалт зэрэг байгалийн гаралтай 10 гаруй аюулт үзэгдэл, ой, хээрийн түймэр, нисэх онгоцны сүйрэл, гол, нуурын мөсний цөмрөлт, уурхайн дэлбэрэлт, гүний нуралт, химийн хорт бодисын хордуулалт, объектын гал түймэр болон автотээврийн хэрэгслийн томоохон осол зэрэг хүний буруутай үйл ажиллагаа, техникийн холбогдолтой осол гарч, хүний амь нас, эд хөрөнгө, хүрээлэн буй орчин сүйрч, нийгэм, эдийн засагт ихээхэн хохирол учирч байна.

ТОХИОЛДСОН АЮУЛТ ҮЗЭГДЭЛ, ОСОЛ, УЧИРСАН ХОХИРОЛ

Тохиолдсон гамшигт үзэгдэл	<i>Disasters and damages</i>	Хэмжих нэгж	Unit	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Тохиолдсон аюулт үзэгдэл, ослын тоо	<i>Number of disasters and accidents</i>	тоо	<i>number</i>	2 976	3 548	4 040	4 467	4 928	5 422	4 884	4 579	4 774	5 123
Ой, хээрийн түймэр	<i>Forest and field fires</i>	тоо	<i>number</i>	104	161	229	198	281	354	141	225	77	121
Шатсан ой, хээрийн талбай	<i>Burnt forests and fields</i>	сая га	<i>million hectares</i>	1.0	2.1	5.0	5.6	2.9	6.5	3.2	0.6	0.6	0.3
Объектын түймэр	<i>Property fires</i>	тоо	<i>number</i>	2 541	3 063	3 501	3 819	4 222	4 561	3 710	3 536	3 826	4 301
Хүчтэй цасан болон шороон шуурга	<i>Strong dust and snow storm</i>	тоо	<i>number</i>	32	15	26	37	25	21	14	23	22	56
Аадар бороо, үерийн аюул	<i>Heavy rain and flooding</i>	тоо	<i>number</i>	14	18	34	52	32	23	21	17	74	35
Аюулт үзэгдэл, ослын улмаас нас барсан хүн	<i>Deaths caused by disasters and accidents</i>	тоо	<i>number</i>	223	213	237	201	175	198	230	203	206	207
Аюулт үзэгдэл, ослын улмаас учирсан хохирлын хэмжээ	<i>Damages caused by disasters and accidents</i>	тэрбум төгрөг	<i>billion togrogs</i>	534.8	9.6	94.5	22.0	25.2	79.9	43.1	96.7	81.9	35.8

Эх үүсвэр: Онцгой байдлын ерөнхий газар

SSource: National Emergency and Management Agency

2. Гамшгийн тухай ойлголт

Олон улсын түвшний тодорхойлолтоор гамшигт нэрвэгдсэн олон нийт нийгмийн өөрийн нөөцийг ашиглан тэмцэх боломжоос даван гарч, хүний амь нас, эд материал, эдийн засаг, хүрээлэн буй орчинд ихээхэн хэмжээний хохирол учирч, олон нийт, нийгмийн үйл ажиллагаа ноцтой тасалдахыг хэлнэ.

НҮБ-ын Гамшгийн эрсдэлийн олон улсын стратегийн газраас гаргасан ангиллаар аюулт үзэгдлийг дараах байдлаар ангилсан байдаг. Үүнд:

1) Байгалийн аюул

Энэ нь аливааг эвдэн сүйтгэх үр дагавартай байгалийн үзэгдэл, үйл явц юм. Энэ нь дотроо:

- Ус цаг уурын аюул (үер, цасан болон шороон шуурга, аянга цахилгаан, аадар, мөндөр, ой хээрийн түймэр, ган, зуд гэх мэт)
- Геологийн аюул (газар хөдлөлт, хөрсний гулгалт, цунами гэх мэт)
- Биологийн аюул (хүн, мал, ургамлын гоц халдварт өвчин тархах гэх мэт)

Байгалийн аюулт үзэгдэл гэж юу вэ?

- Нийгэм-байгалийн аюул гамшиг тухайлбал хүрээлэн буй орчны доройтол болон уур амьсгалын өөрчлөлт зэрэг нь байгалийн болон хүний үйл ажиллагааны хүчин зүйлсийн аль алинаас хамааралтай, хослосон байдаг.
- Аюул гамшиг нь үүсэл болон үр нөлөөний хувьд нэг удаагийн, давтамжтай эсвэл хосолсон байж болно.
- Аливаа аюул гамшиг тохиолдож буй газар нутгийн байршил, хамрах цар хүрээ, давтамж, магадлалаараа ялгагдах онцлогтой байна.

2) Технологийн аюул

Энэ нь хүний буруутай үйл ажиллагаанаас болж гардаг үйлдвэрийн бохирдол, цөмийн болон цацраг, химийн бодис асгарах алдагдах, хортой хаягдалтай холбоотой бохирдол, далан хаалт сэтрэх, авар осол гарах, дэлбэрэлт, тэсрэлт, гал түймэр зэрэг технологи болон үйлдвэрийн осол, дэд бүтцийн эвдрэл сүйрлээс үүсэх аюул юм.

3) Орчны доройтол

Энэ нь хөрсний доройтол, ой устах, цөлжих, ой хээрийн түймэр, биологийн төрөл зүйл устах, газар, ус, агаарын бохирдол, уур амьсгалын өөрчлөлт, озоны цоорхой гэх мэт хүний үйл ажиллагаанаас болж байгаль орчин доройтох болон байгалийн үзэгдэл, экосистемийн сөрөг өөрчлөлт бүхий аюул юм.

Гамшиг

Аюул гамшигт үзэгдлийн улмаас тухайн газар нутгийн иргэд эсвэл нийгмийн хэвийн байдлыг алдагдуулахуйц ноцтой байдал ямар нэг хэмжээнд үүсч, улмаар энэ байдал нь гамшигт нэрвэгдэх, гамшигт өртөх эмзэг байдал, гамшигтай тэмцэх чадавхиас шалтгаалан хүний амь эрсдэх, эд материал, эдийн засаг болон хүрээлэн буй орчинд хохирол учруулахаар нэг эсвэл хэд хэдэн нөхцөл үүсч, хор уршиг учирсан байхыг хэлнэ.

Гамшигт нэрвэгдэх

Гамшигт нэрвэгдэх гэж гамшиг тохиолдож болзошгүй газарт байрлаж буй хүн ам, дэд бүтэц, орон сууц, үйлдвэр болон бусад биет эд хөрөнгө зэргийн нөхцөл байдлыг ойлгоно.

Гамшигт өртөх эмзэг байдал

- **Гамшигт өртөх эмзэг байдал** гэж хувь хүн, олон нийт, эд хөрөнгө, тогтолцооны гамшиг болон гамшгийн үр нөлөөнд өртөмтгий байдлыг нэмэгдүүлдэг биет, нийгэм, эдийн засаг болон хүрээлэн буй орчны хүчин зүйлс, үйл явцаар тодорхойлогдож байгаа нөхцөл байдлыг ойлгоно.
- Гамшигт өртөх эмзэг байдал гэдэг нь гамшиг тохиолдож буй газрын хүн ам, эд хөрөнгөд яагаад хохирол учирч болох вэ гэдгийг тайлбарладаг.
- Гамшигт биет байдлаар нэрвэгдэхээс гадна эд материал, нийгэм, эдийн засаг, соёл болон хүрээлэн буй орчны хүчин зүйлс зэрэг бусад зүйлсээр эмзэг байдлыг тодорхойлж болдог.

Чадавх

Чадавх гэж аливаа байгууллага, нутгийн иргэд эсвэл нийгмийн гамшгийн эрсдэлийг удирдах, бууруулах, гамшгийг даван туулах чадварыг нэмэгдүүлэх, сайжруулах бүх хүч хэрэгсэл, онцлог чанар болон нөөц бололцоог ойлгоно.

Гамшигтай тэмцэх чадавх

- Хүмүүс, байгууллага, салбар өөрийн чадвар, нөөц бололцоогоо ашиглан гамшиг, эрсдэл болон сөрөг нөлөө, нөхцөл байдлыг удирдах мэдлэг чадвар, нөөцийг хэлнэ.
- Энэ нь гамшгийн талаарх мэдлэг, ойлголт, нөөц бололцоо болон сайн удирдлагаар энгийн үед хийгээд гамшиг тохиолдсон, сөрөг нөхцөл байдал үүссэн үед ч байнга хангаж байхыг шаарддаг.
- Гамшигтай тэмцэх чадавхи нь гамшгийн эрсдэлийг бууруулахад үр нөлөөтэй байдаг.

3. Гамшгийн эрсдэл гэж юу вэ?

- Гамшгийн эрсдэл гэж аюул, гамшигт өртөх эмзэг байдал, чадавхын түвшингээс шалтгаалж, нийгэм эсвэл тухайн газар нутгийн иргэдийн амь нас хохирох, амь насанд нь аюул заналхийлэх, эд хөрөнгө эвдэрч сүйдэх магадлалыг хэлнэ.
- Гамшгийг бууруулах, гамшгийн эрсдэлийг бууруулахад учирч болзошгүй гамшгийн эрсдэлийг зохицуулах нь болзошгүй аюулд өртөж болзошгүй элементүүдийг багасгах, илэрсэн элементүүдийн эмзэг байдлыг аль болох боломжийн хэрээр шийдвэрлэхэд чиглэгддэг.

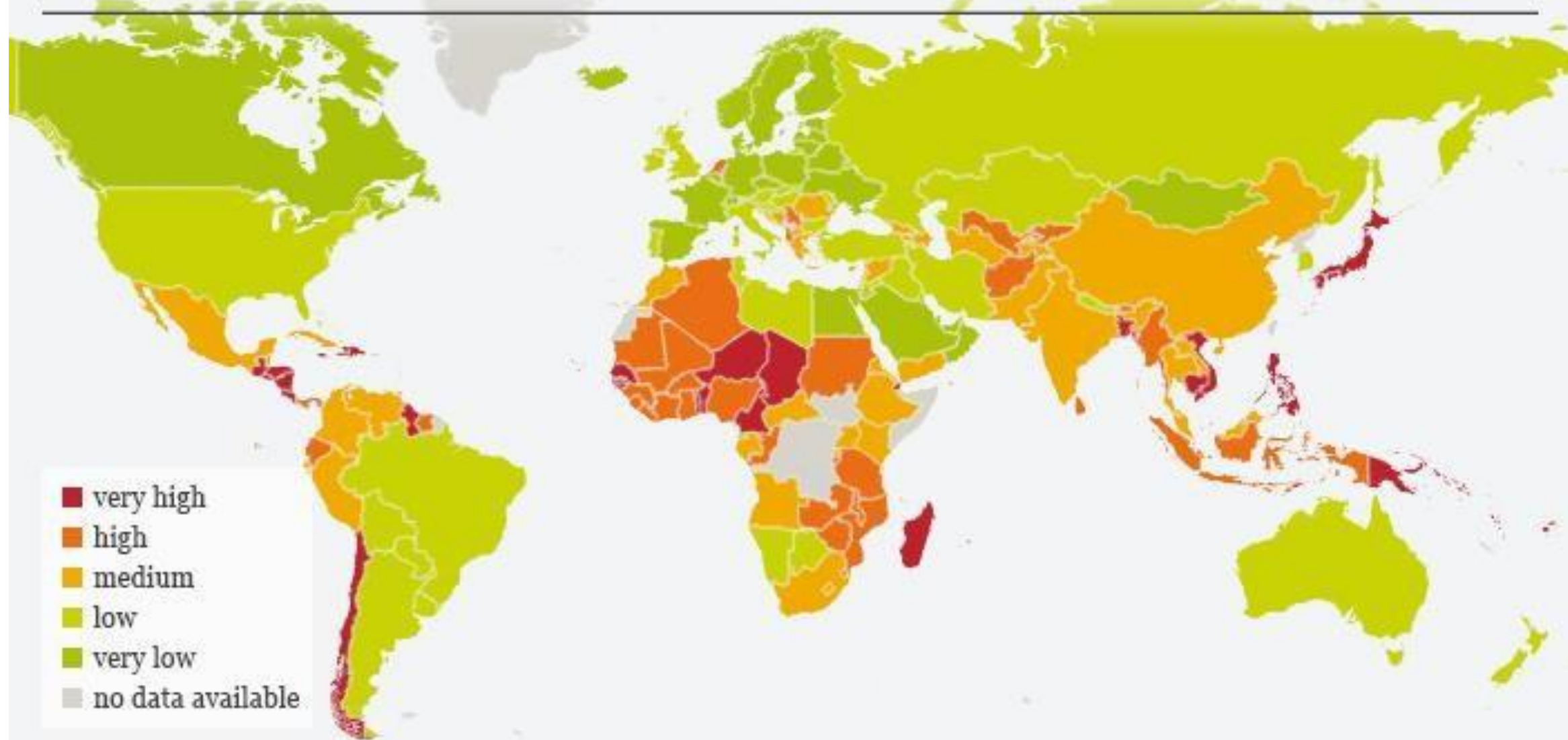
Аюулт үзэгдэл, эмзэг байдал, өртөнгө ба чадавхын хоорондын хамаарал

Аюулт үзэгдэл, эмзэг байдал, өртөнгө ба чадавхын хоорондын хамааралыг дараах байдлаар харуулна:

$$\text{Гамшгийн эрсдэл} = \frac{\text{Аюул} \times \text{ЭМЗЭГ байдал} \times \text{Өртөнгө}}{\text{Чадавх}}$$

WorldRiskIndex 2016

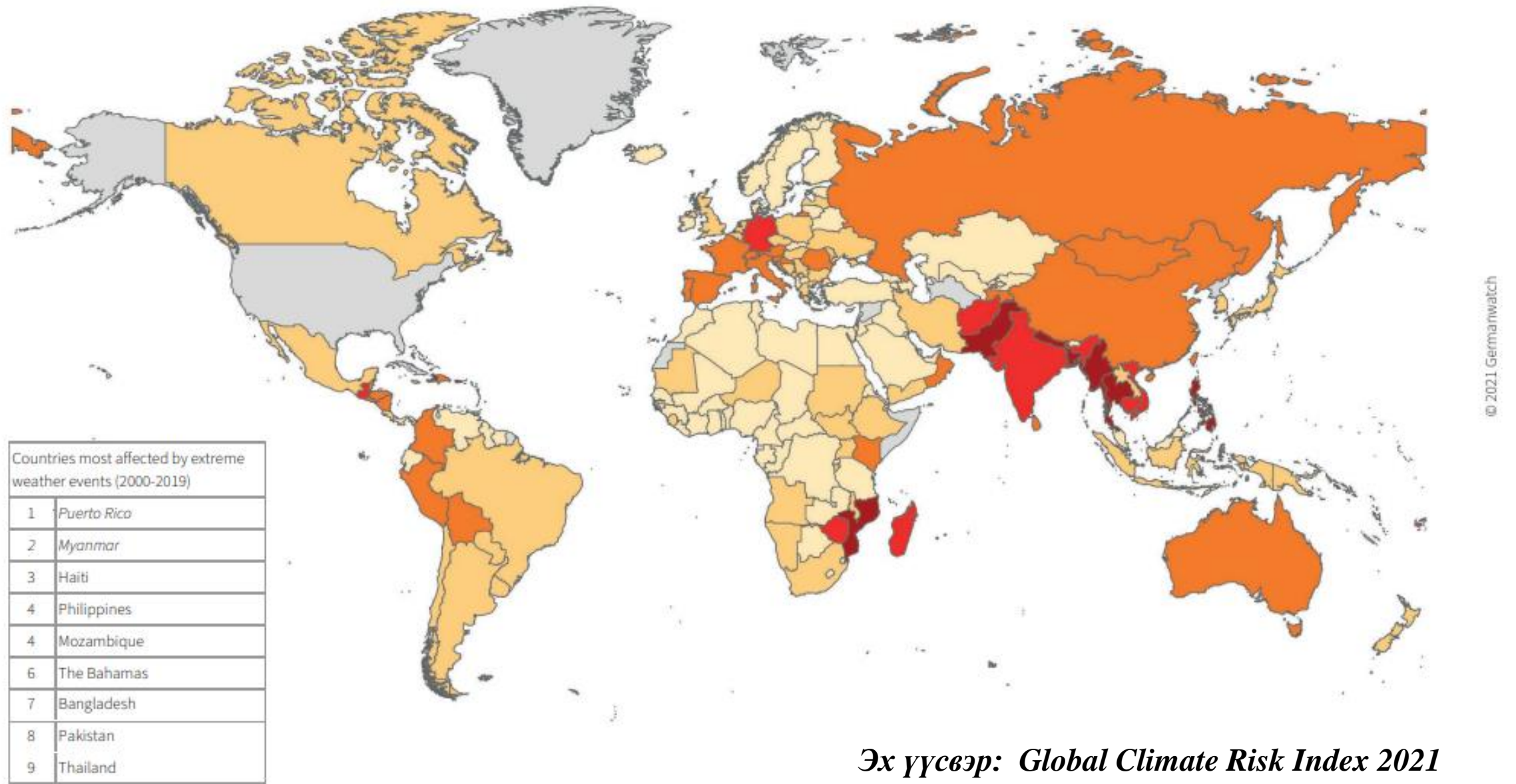

Source: WorldRiskReport 2016 | WorldRiskIndex as the result of exposure and vulnerability

© DW

Figure 1: World Map of the Global Climate Risk Index 2000 – 2019

Source: Germanwatch and Munich Re NatCatSERVICE

Эх үүсвэр: Global Climate Risk Index 2021

2019 онд хамгийн их хохирол амссан 10 орон

Ranking 2019 (2018)	Country	CRI score	Fatalities	Fatalities per 100 000 inhabitants	Absolute losses (in million US\$ PPP)	Losses per unit GDP in %	Human De- velopment Index 2020 Ranking ¹⁴
1 (54)	Mozambique	2.67	700	2.25	4 930.08	12.16	181
2 (132)	Zimbabwe	6.17	347	2.33	1 836.82	4.26	150
3 (135)	The Bahamas	6.50	56	14.70	4 758.21	31.59	58
4 (1)	Japan	14.50	290	0.23	28 899.79	0.53	19
5 (93)	Malawi	15.17	95	0.47	452.14	2.22	174
6 (24)	Islamic Republic of Afghanistan	16.00	191	0.51	548.73	0.67	169
7 (5)	India	16.67	2 267	0.17	68 812.35	0.72	131
8 (133)	South Sudan	17.33	185	1.38	85.86	0.74	185
9 (27)	Niger	18.17	117	0.50	219.58	0.74	189
10 (59)	Bolivia	19.67	33	0.29	798.91	0.76	107

PPP = Purchasing Power Parities. GDP = Gross Domestic Product.

Эрсдэлд өртөж болох зүйлс

Хэнд, юунд хохирол учирч болох вэ?

- Хүн (амь нас, эрүүл мэнд)
- Орших суугаа газар болон нийтийн барилга байгууламж (орон сууц, сургууль, олон нийтийн төв)
- Дэд бүтэц болон нийгмийн үйлчилгээний барилга байгууламж (зам, гүүр, эмнэлэг, цахилгаан болон ус хангамж)
- Амжиргаа эдийн засгийн үйл ажиллагаа (ажлын байр, үйлдвэрлэлийн тоног төхөөрөмж)
- Хүрээлэн буй орчин (байгалийн нөөц) соёлын үнэт зүйлүүд

4. ГАМШГИЙН ЭРСДЭЛИЙГ ОЛОН НИЙТИЙН ОРОЛЦООТОЙ БУУРУУЛАХ ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Хөтөлбөрийн зорилго

Энэхүү хөтөлбөрийн зорилго нь гамшгийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, сургалт, сурталчилгаа, үйл ажиллагаанд иргэдийг оролцуулан, тэдний мэдлэг, чадварыг дээшлүүлэх, аюулгүй амьдрах ухамсарт соёл болон болзошгүй эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох чадавхийг бэхжүүлэх замаар гамшгийн эрсдэлийг бууруулахад оршино.

Хөтөлбөрийн зорилт

1. Олон нийтийн оролцоонд тулгуурлан гамшгийн эрсдэлийг бууруулах эрх зүйн орчин, тогтолцоог бүрдүүлэх;
2. Гамшгийн эрсдэлийг бууруулах олон нийтийн сургалт, сурталчилгааг бүх түвшинд шат дараалан зохион байгуулах;
3. Олон нийтийн оролцоонд тулгуурлан гамшгийн эрсдэлийг бууруулах үйл ажиллагааг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх.
4. Уур амьсгал, ус, цаг уурын гаралтай аюулт үзэгдлээс урьдчилан сэргийлэх мэдээ, мэдээллийг шуурхай мэдээлэх тогтолцоог бэхжүүлэх;
5. Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдэлтэй гамшгийн эрсдэлийг бууруулахад олон нийтийн оролцоо, идэвх, санаачилгыг дэмжих;
6. Уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох чадавхийг бэхжүүлэх.

**ЗУД БОЛОН ОЙ, ХЭЭРИЙН ТҮЙМЭРТЭЙ
ТЭМЦЭХ ОЛОН НИЙТИЙН ЧАДАВХЫГ
БЭХЖҮҮЛЭХ ТӨСӨЛ
(GRANT9187-MON)**

4 АЙМГИЙН **12** СУМАНД

НИЙТ **139** БАГИЙН
ХӨРШИЙН БҮЛЭГ

Говь-Алтай аймаг

Алтай сум
Шарга сум
Дарви сум

Сүхбаатар аймаг

Мөнххаан сум
Түмэнцогт сум
Сүхбаатар сум

Дорнод аймаг

Булган сум
Матад сум
Хөлөнбуйр сум
Цагаан-Овоо

Хөвсгөл аймаг

Улаан-Уул сум
Цагаан-Үүр сум

ЗОРИЛГО

Гамшгийн эрсдэлийн удирдлагын үндэсний болон орон нутгийн байгууллага, багийн иргэдийн зуд болон ой, хээрийн түймрийн эрсдэлийг удирдах чадавх бэхжинэ.

СҮРГАЛТ

Төсөл хэрэгжүүлэх нэгж, аймгийн Онцгой байдлын газар, сумын зохицуулагч нарын зохион байгуулсан сургалтад давхардсан тоогоор нийт **9120** хүн хамрагдсан.

2016-2019 ОНЫ СУРГАЛТ

Төсөл хэрэгжүүлэх
нэгжээс зохион
байгуулсан сургалтад

нийт **7227** хүн
хамрагдсан.

3275

3751

Бараа, ажил үйлчилгээ

ХУДАЛДАН АВАЛТ

ОБЕГ

1 тэрбум
664 сая ₮

Аймгийн ОБГ

839 сая ₮

Сумын захиргаа

1 тэрбум
383 сая ₮

БХБ

889 сая ₮

**Нийт 4,8
тэрбум ₮**

ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ЦАГААН-ҮҮР СУМ

Цагаан-Үүр сум нь **873500** га газар нутагтай. **4** баг, **767** өрх, **2684** хүн амтай, **28871** толгой малтай.

Цагаан-Үүр сум нь 1931 онд байгуулагдсан, баруун талаараа Ханх сум, баруун урд талаараа Чандмань-Өндөр сум, урд талаараа Эрдэнэбулган сум, хойд болон зүүн талаараа ОХУ-тай хиллэдэг, тус аймгийн хамгийн зүүн хойд талын сум юм.

Тус сумын нутаг дэвсгэр нь Монгол орны байгалийн мужлалаар Хөвсгөл нуурын зүүн талын дундаж өндөр уул бүхий тайгын дэд мужид хамрагдана. Нутгийн 90 гаруй хувийг ой мод, ус, булаг шанд эзэлдэг.

Багийн хөршийн **12** бүлэг байгуулагдсан

Багийн хөршийн бүлгийн гишүүн **390**

232 өрх

үүнээс эмэгтэй ахлагчтай **7** бүлэг

өрх толгойлсон эмэгтэй **68**

жирэмсэн эмэгтэй **9**

хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн **58**

өндөр настай **32**

хүүхэд **157**

Төслийн танилцуулга болон гамшгийн эрсдэлийн удирдлагийн сургалтанд нийт **242** хүн хамрагдсаны **165** нь эмэгтэй оролцогч байлаа.

ТӨСЛИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ:

Багийн хөршийн бүлгийн гишүүд малын хашаа саравч, өвсний агуулах саравч зэргийг галын аюулаас хамгаалах зорилгоор гэр байшингаасаа хол барьдаг ба отрын өвсний хашаа, хаваржааны өвсний хашааны эргэн тойрны өвсийг хадаж зарим газарт нь загон татаж хамгаалалт хийсэн.

Мөн ойн түймрээс сэргийлэх зорилгоор сумын Гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуу багийн хөршийн бүлгийн эрэгтэйчүүд морьт эргүүлийг багийн Засаг даргаас өгсөн хуваарийн дагуу хавар, намар хийж хэвшсэн.

Үүр багийн нутаг Онгон давааны салаанд 40 м-ийн өргөн 500 м-ийн урттай ойн түймрээс хамгаалах зурвас байгуулсан.

БАГИЙН ХӨРШИЙН БҮЛЭГ, ӨӨРСДИЙН ХҮЧЭЭР

Хадлан

1055.5 тн

Тэжээл

5229 шуудай,
93,5 тн

Малын хашаа
саравч, хөцөө

185 ш

Өвс тэжээлийн
агуулах
19 ш

Худаг ус

53 ш

Бэлчээр сэлгэлт,
отор нүүдэл, түлээ
түлш, хувцас, эм,
багаж хэрэгсэл

Малын даатгал

15 хүртэл хувь

ҮР ДҮНГИЙН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ ХАНГАСАН БАЙДАЛ

1.1 Багуудад хөршийн 120 бүлэг бий болж багийн Засаг даргад бүртгүүлсэн байна. (Үүнээс дор хаяж 20 хувь эмэгтэй ахлагчтай, 45 хувь эмэгтэй гишүүнтэй)

- Багийн хөршийн 139 бүлэг байгуулагдсан.
- БХБ-ийн ахлагч нарын 45% нь эмэгтэй.
- БХБ-ийн гишүүдийн 46% нь эмэгтэй.
- Хамтран ажиллах гэрээтэй.
- Сумын ЗДТГ, аймгийн ОБГ-т бүртгэлтэй.

1.2 Дор хаяж баг дахь хөршийн 90 бүлэг нутгийн иргэдэд түшиглэсэн гамшгийн эрсдэлийн удирдлагын төлөвлөгөөгөө багийн Засаг даргаар батлуулсан байна.

- 139 бүлэг үйл ажиллагааны төлөвлөгөөтэй.
- 53 багт гамшгийн эрсдэлийн үнэлгээ хийсэн.

1.3 Сумын төвийн дор хаяж 150 өрх, хөдөөгийн 500 өрх олон нийтэд түшиглэсэн гамшгийн эрсдэлийн удирдлагын сургалтад хамрагдсан байна. (үүнээс дор хаяж 35 хувь нь эмэгтэй)

- Давхардсан тоогоор 9120 иргэн (34,6% нь эмэгтэй),
- Давхардаагүй тоогоор 4585 иргэн (48,3% нь эмэгтэй) сургалтад хамрагдсан байна.

1.4 12 сум, гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөөндөө нутгийн иргэдэд түшиглэсэн гамшгийн эрсдэлийн удирдлагын төлөвлөгөөг багтаасан байна.

- Багийн гамшгийн эрсдэлийн үнэлгээний тайлан, БХБ-ийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг үндэслэн сумын гамшгаас хамгаалах бэлэн байдлын төлөвлөгөөг баяжуулсан.

2.1 Дор хаяж багийн 5000 иргэн сайжруулсан дэд бүтэц, тоног төхөөрөмжийг ашигладаг болно. (үүний дор хаяж 40 хувь нь эмэгтэй)

- 6056 өрх
- Тал хээрийн 7 сумдын 378 өрх, ой бүхий 2 сумдад түймрийн зурвас байгуулах түлшний дэмжлэг.
- 12 сумын 2,967 өрхөд дуут дохио хүрдэг.
- 3 сумын 495 өрх барометр ашигладаг.

2.2 Дор хаяж баг дахь хөршийн 60 бүлэг малын хашаа буюу тэжээлийн агуулах, тэдгээрийн хийцийг сайжруулсан байна. (үүний дор хаяж 20 хувь нь өрх толгойлсон эмэгтэй)

- 527 өрх малын хашаа, саравч, өвс, тэжээлийн агуулах, хөцөө шинээр барьж, сайжруулан засварласан.

2.3 Дор хаяж багийн 150 иргэн усны сайжруулсан эх үүсвэртэй болсон байна. (үүний дор хаяж 40 хувь нь эмэгтэй)

- 3 сумын бүлгийн өрхийн дунд бэлчээрт 11 гүн өрмийн худаг гаргасан.

2.4 Дор хаяж 2 сум ойн түймрийг эрт мэдээлэх тогтолцоог ашигладаг болсон байна.

- Хөвсгөл аймгийн Мөрөн, Цагаан-Үүр, Улаан-Уул суманд нийт 133 ширхэг дотоод зарлан мэдээллийн болон гамшгийн түвшинг мэдээлэх системийг суурилуулсан.

2.5 5 сум түймрийн хамгаалалтын зурвастай болсон байна.

- Хээрийн 7 сумын 378 өрх түймрийн зурвас байгуулах түлшний дэмжлэг авч, хээрийн түймрээс урьдчилан сэргийлж, түймрийн зурвас татсан.
- Ой бүхий 2 суманд түймрээс хамгаалах ойн зурвас хийгдсэн.
  - 200х40, 500х40м хэмжээтэй ойн түймрийн зурвас хийсэн.

3.1 ОБЕГ, АОБГ-ын дор хаяж 60 ажилтныг гамшгийн бэлэн байдал, олон нийтэд түшиглэсэн гамшгийн эрсдэлийн удирдлагад сургана. (үүний дор хаяж 20 хувь эмэгтэй)

- 90 алба хаагч (42 хувь нь эмэгтэй).

3.3 ОБЕГ, АОБГ-ын дор хаяж 20 ажилтан гамшгийн өгөгдлийн сан, газар зүйн мэдээлийн тогтолцоог ашигладаг болсон байна.

- 30 алба хаагч "Газар зүйн мэдээллийн систем"-ийн сургалтад хамрагдсан.
- 4 аймгийн ОБГ-ын Шуурхай удирдлагын төвд мэдээллийн технологийн төхөөрөмж,
- ОБЕГ-т ГМС-ийн төхөөрөмж нийлүүлсэн.

3.4 Хаалтын симпозиумд дор хаяж 100 хүн оролцоно. (үүний дор хаяж 35 хувь нь эмэгтэй)

- Төсөлд хамрагдсан 4 аймгийн төвд болон Улаанбаатар хотод 2019 оны 09 сарын 13-ны өдөр зохион байгуулсан хаалтын үйл ажиллагаанд 254 хүн оролцсон.

3.2 Онцгой байдлын 4 газар гамшгийн хариу арга хэмжээ, олон нийтэд түшиглэсэн гамшгийн эрсдэлийн удирдлагад бэлтгэгдсэн байна.

- Олон нийтийн оролцоотой гамшгийн эрсдэлийн удирдлагын чиглэлээр зохион байгуулсан сургалтад давхардсан тоогоор 413 алба хаагч хамрагдсан.

Онцгой байдлын байгууллагын гамшгаас урьдчилан сэргийлэх, аврах, хор уршгийг арилгах чадавхыг бэхжүүлэхэд зориулж багаж хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж нийлүүлсэн.

- Сүлжээ үүсгэгч	- Газар зүйн мэдээллийн төхөөрөмж	- Моторт завь
- Гар радио станц	- Тусгай зориулалтын шахуурга	- Баян-Уул сумын ГУАА-ийн барилгын материал
- Автомашины радио станц	- Шахах, сорох хоолой	- 4 аймгийн ОБГ-ын Улсын нөөцийн салбарын засварын материал
- Суурин радио станц	- Цэвэр усны зөөврийн нөөц сав	- Шууд орчуулгын төхөөрөмж
- Дахин дамжуулах станц	- Гал түймрийн байлдааны иж бүрдэл хувцас	
- Амьсгалын бие даасан төхөөрөмж		
- Хүнд даацын автомашины дугуй		